

Klaipėdos
universitetas

Sveikatos
mokslų fakultetas

Klaipėdos
universitetas

30
metų

**XXI-OJI NACIONALINĖ MOKSLINĖ
KONFERENCIJA
„Į SVEIKĄ GYVENSENĄ IR SKAIDRIĄ BŪTĮ
VYDŪNO KELIU“**

Konferencijos pranešimų medžiaga

Klaipėda, 2021

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės
Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB)

Mokslinis komitetas:

Pirmininkas: prof. dr. Artūras Razbadauskas,
Klaipėdos universiteto rektorius

Nariai:

prof. habil. dr. Algimantas Kirkutis
prof. dr. Elvyra Acienė
prof. habil. dr. Ingrida Baranauskienė
prof. dr. (hp) Leta Dromantienė
prof. dr. Arvydas Martinkėnas
prof. dr. Daiva Mockevičienė
prof. dr. Sigutė Norkienė
doc. dr. Aelita Skarbaliene
prof. habil.(hp) dr. Dalia Marija Stančienė
prof. dr. Asta Šarkauskienė
doc. dr. Marija Truš

Organizacinis komitetas:

Pirmininkė: Goda Sakalauskaitė

Nariai:

prof. dr. Birutė Anužienė
Dainius Aponkus
Erika Butkutė
lekt. dr. Sigita Derkintienė
lekt. Rita Gikariene
Juozas Ivanauskas
doc. dr. Asta Kiaunytė
lekt. Viktorija Lukminaitė
lekt. Jurgita Raišutienė
Tatjana Žuravlioiva

Leidinio sudarytoja:

prof. dr. Birutė Anužienė

© Klaipėdos universitetas, 2021

ISBN 978-609-481-100-5

GYDŪNAS: TAUTOS IR KŪNO „GYVATA“

*Prof. habil (hp) dr. Dalia Marija Stančienė**

Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas,
Sveikatos tyrimų ir inovacijų mokslo centras, Slaugos katedra

Vydūno filosofinėje koncepcijoje tauta ir asmuo užima ypatingą vietą. Susipažinęs su gyvenimo filosofija, kurią propagavo vokiečių dvasios istorinė (Geistesgeschichte) ir neokantininkų mokykla, vėlyvųjų vokiečių romantikų ir teosofų idėjomis, indų ir kinų sąmonės filosofinėmis išvalgomis (Stančienė, 2019), Vydūnas pabrėžia, kad tauta yra reali būtybė su kūnu ir siela. Tauta, rašo Vydūnas filosofiniame traktate „Tautos gyvata“, yra žmonijos šaka, o žmogus – tautos dalelė, kuria ji gyvena ir skelbia savo esmę (Vydūnas, 1920: 5). Tačiau, norint suprasti tautos esmę, būtina atskleisti jos būtišką pagrindą, t. y. jos raišką visuose visumos sferų lygmenyse, „o pirma, rodos suprantama, su žemės gyvybe“ (Vydūnas, 1920: 15). Kaip pastebi Bagdonavičius, Vydūnui „žmogus su tauta esąs suaugęs tiek kūniškai ir fiziškai, tiek psichiškai, tiek dvasiškai“ (Bagdonavičius ir kt., 2017: 471). Tautos ir žmogaus gyvatos „pagrindas yra nuolatai veikiančios kūrybinės galios“ (Vydūnas, 1920: 12), kurios yra žmoniškumo reiškimosi galimybės. Žmoniškumo reiškimosi formos asmens ir visuomenės gyvenime yra mokslas, menas ir dora. Šių formų raiškoje, pasak Vydūno, pulsuoja tautos gyvatos širdis. Tauta, kaip gyvas organizmas, turi savo uždutį ir misiją, determinuojančią kultūros savitumus, harmoningą socialinį tautos narių gyvenimą.

Tikslas – atskleisti Vydūno požiūrį į tautinio sąmoningumo formavimąsi.

Metodika. Atliktas interpretacinis, lyginamasis ir fenomenologinis Vydūno tekstų tyrimas.

Rezultatai. Tautų pavasario idėjos, Pirmojo pasaulinio karo ir 1917 metų revoliucijos sukelti padariniai vertė Vydūną mąstyti apie asmens ir tautos ryšį, apie tautos gyvybę ir kūrybos galias, apie žmogaus būtį ir sąmonės slėpinumą. Traktate „Tautos gyvata“, kaip pastebi Bagdonavičius, Vydūnas „į tautą žvelgė ne vien kaip į vertybę, puoselėtiną dėl pačios savęs, bet ir kaip į ypatingą visumos fenomeną, turintį atlikti visumos Kūrėjo paskirtą vaidmenį, t. y. kaip į atsakingą globaliųjų procesų dalyvį“ (Bagdonavičius ir kt., 2017: 503). Tauta Vydūnui yra *gyvas psichinis pasaulis*, kuris skleidžiasi žmonijos kultūroje. Tauta – tai tam tikra pakopa būties vyksme, turinti ypatingą uždutį žmonijos pažangos tobulinime. Kiekviena tauta, pasak Vydūno, savo sukurtus kultūros lobius teikia žmonijai, augindama žmoniškumą ir kurdama pasaulį. Tautos, kurių „sąmonių turinys yra psichinis-dvasinis ir kurs daugiau šviečia“ (Vydūnas, 1920: 144), nors ir pavergtos, Vydūno teigimu, pavergėjams išnykus tokios tautos nėra išnaikinamos. Kaip pavyzdys, jo nuomone, būdama gyvybinga lietuvių tauta atkūrė nepriklausomą valstybę ir pasaulyje yra viena aiškiausių žmoniškumo reiškių.

Išvados. Tautos ir kūno *gyvata* Vydūno filosofijoje siejami su transcendencija ir kūrybinėmis galiomis, kurios augina žmoniškumą, ugdo harmoningą socialinį valstybės narių gyvenimą.

Reikšminiai žodžiai: Vydūnas, tauta, kūnas, *gyvata*, žmoniškumas.

Literatūra:

Bagdonavičius V., Martišiūtė-Linartienė A. 2017. Vydūnas. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras. 728 p. ISBN 978-5-420-01796-8

Stančienė D. M. 2019. Vokiškojo idealizmo ir Rytų filosofijos recepcija Vydūno sąmonės filosofijoje. LOGOS-Vilnius, Nr. 98, 45-55 p. ISSN 0868-7692.

Vydūnas. 1920. Tautos gyvata. Tilžė: Rūta. 152 p. ISBN 978-609-419-269-2

* Paskelbė monografijas: „Gėrio ženklai būtyje“, „Ankstyvoji scholastika: ugdymo filosofijos metmenys“ (su J. Žilioniu), virš 120 mokslinių straipsnių. „Logos“ žurnalo vyr. redaktorė. Moksliniai interesai: metafizika, fenomenologija, medicinos filosofija, bioetika, fotografijos terapija. El. p.: daliastanciene@yahoo.fr